Global Center for Good Governance in Tobacco Control

STOP. A GLOBAL TOBACCO INDUSTRY WATCHDOG

КОАЛИЦИЯ ЗА ЖИВОТ БЕЗ ТЮТЮНЕВ ДИМ

Глобален индекс за вмешателството на тютюневата индустрия 2023 България

София
Ноември 2023 г.

БЛАГОДАРНОСТИ

Автор на Глобалния индекс за вмешателството на тютюневата индустрия 2023:

Мери Асунта

Глобалният тютюнев индекс за 2023 г. се изготвя от Глобалния център за добро управление в контрола на тютюна (GGTC) с подкрепата за разпространение от STOP. Публикацията е финансирана от Bloomberg Philanthropies и Фондацията на Бил и Мелинда Гейтс.

За повече информация:

www.globaltobaccoindex.org
www.exposetobacco.org

Автори на Индекса за вмешателството на тютюневата индустрия 2023 за България:

Маша Гавраилова, Гергана Гешанова, Павел Антонов, Тонка Върлева, Анина Чилева и Христо Иванов

Разработването на Индекс 2023 за България е финансирано от Глобалния център за добро управление в контрола на тютюна (GC for GGTC).

www.coalicia.bezdim.org

Въведение

“Тютюневата индустрия се стреми постоянно да засилва намесата си в политиките за обществено здраве. Правителствата са задължени съгласно Рамковата конвенция за контрол на тютюна (РККТ) на Световната здравна организация (СЗО) да защитават своите здравни политики от тази намеса. Те трябва да използват член 5.3 и неговите Насоки за прилагане, предвиждащи действия, които правителствата могат да предприемат, за да защитят политиките за обществено здраве от търговски и други корпоративни интереси на тютюневата индустрия (ТИ) и онези, които поддържат нейните интереси.”[1]

По данни на Националния център по обществено здраве и анализи (2020) България е на първо място по разпространение на тютюнопушенето в Европейския съюз с 39.4% от възрастното население над 20 години[2]. Водещи са показателите и при девойките на 15 години (30.1%), което надвишава процента при младежите - 27.4 %[3].

Европейският регион на СЗО има една от най-високите нива на смъртност, дължаща се на консумацията на тютюн[4] - 16% от всички смъртни случаи сред възрастното население над 30 години.

За борба с тютюневата епидемия беше разработена Рамкова конвенция на СЗО за контрол на тютюна (РККТ на СЗО), ратифицирана от 183 страни по света[5].

Този обвързващ здравен договор определя основани на доказателства мерки за предотвратяване на употребата на тютюн и за регулиране и намаляване на предлагането на тютюн[6]. България ратифицира РККТ със закон през 2005 г., която влиза в сила на 5.02.2006 г. Към днешна дата България е постигнала значителен напредък в прилагането на този договор, но въпреки това, пълното му реализиране, подобно на много други държави по света, не е достатъчно. Това се дължи до голяма степен на намесата на тютюневата индустрия.

Тютюневата индустрия има дълга история на противопоставяне на мерките за контрол на тютюна. За да защити търговските си интереси, тя възприема многобройни тактики, които могат да се допълват и подсилват взаимно, за да повлияят на решенията при прилагането на определена политика. Тактики, които са работили добре за индустрията в миналото, се явяват успешни там, където липсват превантивни мерки.

ТИ предоставя подвеждащи и ненадеждни изследвания, които подкрепят техните теории. Тя също така наема пенсионирани държавни служители или предлага дарения, за да получи достъп до лицата, вземащи решения, и използва фронт групи, за да създаде впечатлението, че техните позиции са широко подкрепени. В световен мащаб тютюневата индустрия допълнително улеснява незаконната търговия с

тютюн, за да използва тези данни за убеждаване на политиците, че по-високите данъци биха увеличили контрабандата и за да покаже ролята, която индустрията може да играе в борбата с този проблем.[7]

ТИ лобира за по-ниски данъци на нови тютюневи изделия, които се определят като "по-малко вредни" и без тютюнев дим. Тя използва пандемията от COVID-19 и корпоративната социална отговорност (КСО), извличайки ползи от правителствата, като засилва намесата си чрез подписване на повече доброволни споразумения с правителствени служби, ангажиране на дипломатически мисии и провеждане на екологични програми, които отвличат вниманието на правителствата от токсичните пластмаси в тютюневите изделия при договарянето на Договора на ООН за замърсяването с пластмаси.

Предвиждайки подобни тактики на влияние, РККТ на СЗО включва в своя член 5.3 изискване към всички държави да предприемат мерки за защита на политическите решения срещу намесата на тютюневите компании или техни представители. Текстът на чл. 5.3 гласи: **„При изработването и прилагането на политики за обществено здраве по отношение на контрола на тютюна, страните-членки трябва да предприемат действия, които да предпазват тези политики от търговските и други интереси на тютюневата промишленост при спазване на националното законодателство"**.

Разработените Насоки към член 5.3 от РККТ на СЗО препоръчват няколко ефективни мерки за проактивна защита на политиките за обществено здраве от влиянието на тютюневата индустрия[8].

През 2019 г. Алиансът за контрол на тютюна в Югоизточна Азия (SEATCA) инициира създаването на Индекс за вмешателството на тютюневата индустрия, който отразява усилията на правителствата за прилагане на член 5.3 на РККТ на СЗО. В първия индекс през 2019 г. се включват 33 държави; във втория - 57 държави; в третия - 80 държави и този четвърти индекс прави преглед и класира 90 държави от Африка, региона на Източното Средиземноморие, Северна и Южна Америка, Европа, Южна и Югоизточна Азия и региона на Западния Тихи океан.

Индексът се основава на публично достъпна информация за намесата на ТИ в страните. За 80-те държави, които са актуализирали предишните си доклади, проблемите и отговорите са измерени за периода от април 2021 г. до март 2023 г. За 10-те нови държави (вкл. и България) отговорите отразяват основно периода от януари 2019 г. до март 2023 г., като се дава възможност да се използват и доказателства от по-ранни периоди.

Държавите са класирани според общите резултати, предоставени от гражданското общество. Колкото по-малък е резултатът, толкова по-ниско е общото ниво на вмешателство на ТИ.

Индекс 2023 показва общо тенденция към влошаване на резултатите за държавите, участвали в предишния индекс. Четиридесет и три държави влошават резултатите си в сравнение само с 29 държави, които подобряват защитата на своите здравни политики, особено в прилагането на по-голяма прозрачност, липсата на сътрудничество с индустрията и приемането на политики, които осигуряват процедура за взаимодействие с индустрията. Резултатите от осем държави остават непроменени.

ОБЩИ ИЗВОДИ НА ИНДЕКС 2023

1. Четири правителства постигат сериозен напредък в защитата на своите политики от намесата на тютюневата индустрия.

2. Администрациите, свързани с финансите, търговията и инвестициите, продължават да бъдат на прицел от индустрията, с цел да защитават нейните интереси.

3. Много правителства все още приемат подаяния от тютюневата индустрия чрез КСО.

4. Правителства си сътрудничат с тютюневата индустрия в кампании за опазване на околната среда, спонсорирани от нея, включително и в **България**.

5. Прозрачността и отчетността остават проблем.

6. Пет държави, които не са ратифицирали РККТ на СЗО, се сблъскват с високи нива на вмешателство на ТИ.

7. Публично достъпната информация за програмите на държавите във връзка с повишаване на осведомеността относно член 5.3. от РККТ, е недостатъчна.

ИНДЕКС ЗА **ВМЕШАТЕЛСТВОТО НА ТЮТЮНЕВАТА ИНДУСТРИЯ 2023**

БЪЛГАРИЯ

България се включва в оценката на вмешателството на тютюневата индустрия за първи път. В издирването и обобщаването на материалите, свързани с отговорите на въпросите, поставени в Индекса, участват трима експерти на Коалиция за живот без тютюнев дим и трима външни експерти.

Индекс 2023 включва 20 въпроса, разпределени в 7 индикатора. Колкото по-малък е броят на точките за даден индикатор, толкова по-добро е класирането на държавата.

С получените 73 точки, България заема 74 място от 90 страни, участващи в Индекс 2023. (виж Фигура 1)

Фиг. 1: Намесата на тютюневата промишленост обща класация на страните

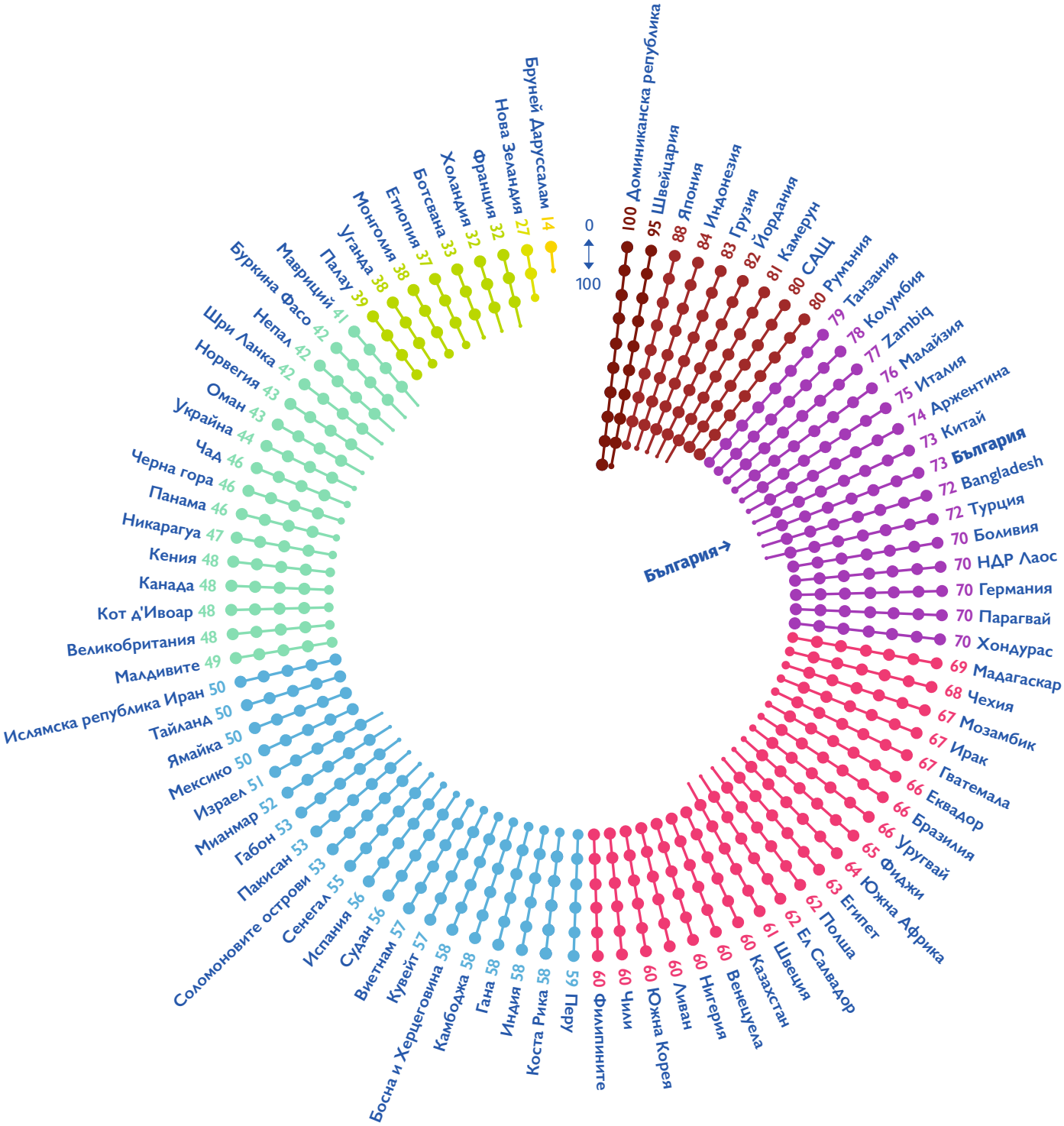

Колкото по-нисък е броя на точките, толкова по-добре се класира страната

По цвят

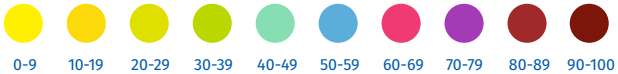

По точки

01

Намеса на тютюневата индустрия във формулирането и прилагането на политики за обществено здраве

“Член 5.3 от РККТ и Насоките по него призовават правителствата да защитават политиките за общественото здраве от търговски и други корпоративни интереси на тютюневата индустрия, което означава, че правителствата трябва да отказват на индустрията място на политическата маса. Дори в страните, където ТИ не участва в национални комитети, разработващи здравни политики, индустрията все още намира начини да се намеси в разработването им.”[9]

“Тютюневата индустрия печели от продукт, който убива, обезсърчава хора и държави и унищожава околната среда. Тази индустрия процъфтява, като привлича нови потребители и ги държи пристрастени, дори ако това означава убиването на почти половината от тях. Въпреки тази жестока реалност, усилията на индустрията за подкопаване на контрола върху тютюна никога не спират.

Глобалният тютюнев индекс отразява ужасяващите тактики на индустрията. Само цялостното прилагане на РККТ на СЗО, особено член 5.3 и неговите Насоки за прилагане, ще спре проблема.”

Д-р Адриана Бланко Маркизо, ръководител на секретариата на РККТ на СЗО

“Правителствата трябва да са в крак с тактиките, използвани от тютюневата и свързаните с нея индустрии, които се стремят да провалят политиките за контрол върху тютюна. Тези политики, базирани на доказателства, спасяват животи, така че държавите трябва да останат бдителни, за да реагират бързо и решително на усилията на тютюневата индустрия. Гражданското общество е ключов партньор, който може да подкрепя усилията на държавите в противодействието на тактиките на индустрията.”

Винаяк Мохан Прасад, Инициатива на СЗО за свобода от тютюнопушене (TFI)

Броят точки по първия индикатор за България е 12 от 20 възможни, което я класира на 66 място от 90 страни. (виж Фигура 2 на следващата страница)

Намерените доказателства по първия индикатор са:

1. Отмяна на забраната за тютюнопушене на закрити обществени места (приета през 2009 г.) от 41-то Народно събрание през пролетта на 2010 г. под влияние на корпоративни интереси на народни представители, свързани с тютюневата индустрия.

2. Масирана атака от страна на тютюневата индустрия и нейните фронт групи (ресторантьори) за отмяна на забраната за тютюнопушене на закрити обществени места - 2012-2013 г.

3. Груба намеса на представители на тютюневата индустрия за оттегляне предложението на народен представител за въвеждане на пълна забрана на рекламата и промоцията на тютюневите изделия и спонсорството от страна на тютюневата индустрия - декември 2016 г.

4. Държавата предоставя на тютюневата индустрия да отчита нивото на нелегалната търговия с тютюневи изделия. В представянето на резултатите пред медиите и обществото, висши държавни служители участват съвместно с представители на тютюневата индустрия.

5. През 2022 г. Министерство на финансите застава изцяло зад предложенията на тютюневата индустрия за въвеждане на акцизен календар до 2026 г., с минимално увеличаване на акциза на тютюневите изделия.

6. В България до момента държавата не е допуснала тютюневата индустрия да участва в междуведомствени комитети, свързани с определяне политиките в областта на общественото здраве и участието на представители на ТИ в официалните делегации на България в Осмата и Деветата конференция на страните, ратифицирали РККТ.

Фиг. 2: Тютюневата индустрия се намесва в разработването на политиката

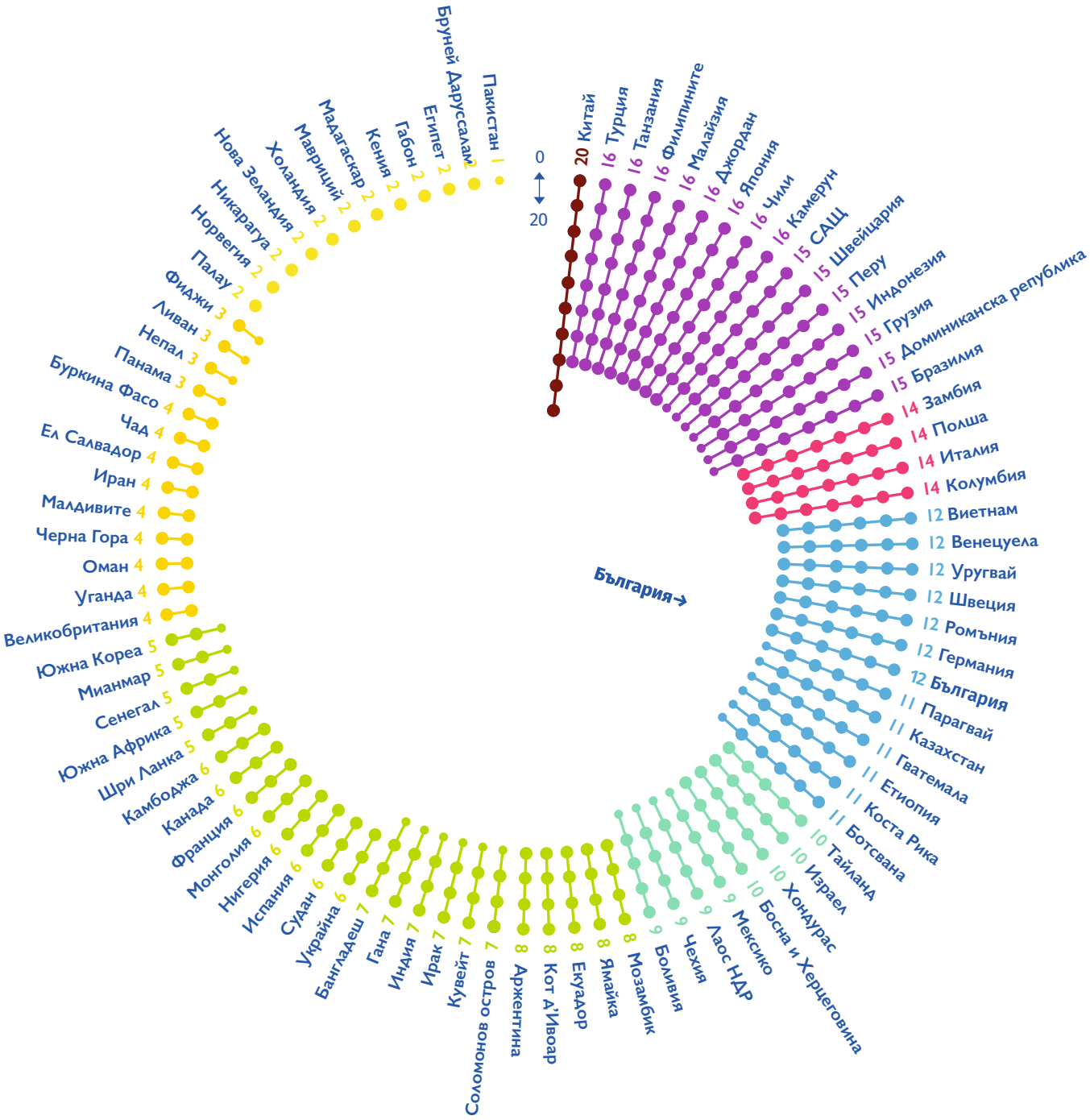

Колкото по-нисък е броя на точките, толкова по-добре се класира страната

По цвят

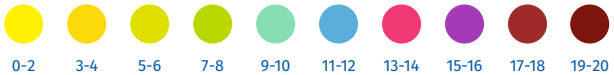

По точки

02

Дейностите на тютюневата индустрия, свързани с корпоративна социална отговорност улесняват достъпа до висши държавни служители

“Член 13 от Рамковата конвенция на СЗО призовава за забрана на дейностите, свързани с корпоративната социална отговорност (КСО), тъй като те са форма на спонсорство от страна на тютюневата индустрия, а Насоките по член 5.3 препоръчват такива дейности да бъдат денормализирани. Тютюневата индустрия използва КСО като стратегия за изчистване и възстановяване на обществения си имидж. Когато правителствата приемат благотворителност от тютюневата индустрия, те компрометират ролята си на регулатори на индустрията.”[10]

Броят точки по втория индикатор за България е 5 от 5 възможни.

По този индикатор България има максимален брой точки и е на последно място заедно с още 13 държави, сред които от Европа са Швеция, Германия Италия Швейцария и Турция.

В българското законодателство не е забранено спонсорството/КСО от страна на тютюневата индустрия в страната. Това дава възможност за финансиране на кампании, като “Какво от това?” и “Промени картинката” - за почистване на плажове, където съвместно с тютюневата индустрия се включва и Министерство на околната среда и водите.

“Филип Морис България” съвместно с общински администрации в тютюнопроизводителните райони спонсорира дългосрочни програми за предприемачество, летни занимания за деца, профилактични прегледи за възрастни хора и други събития.

По време на пандемията от COVID-19 “Филип Морис България” дари чрез посредническа организация голяма сума за закупуване на предпазни средства и лекарства.

През месец септември 2022 г. Джапан Табако Интернешънъл съвместно с общината е подпомогнала почистването на град Карлово след тежките наводнения.

По този начин тютюневите компании се опитват да подобрят своя имидж.

03

Тютюневата индустрия получава стимули, които облагодетелстват нейния бизнес

“В Насоките по член 5.3 се посочва, че на ТИ не трябва да се дават стимули, привилегии или облаги за установяване или управление на нейния бизнес, нито да се предоставя преференциално освобождаване от данъци. Правителствата продължават да облагодетелстват тютюневата индустрия чрез забавяне на ефективните мерки за контрол на тютюна, прилагане на по-малко от оптималното увеличение на данъците и забавяне на прилагането им, насърчаване отглеждането на тютюн и предоставяне на субсидии.

Значителното увеличение на данъците, което води до по-малко достъпни тютюневи изделия, е най-ефективната мярка за намаляване на потреблението – мярка, срещу която индустрията се бори най-упорито.”[11]

Броят точки по третия индикатор за България е 9 от 10 възможни.

В България тютюневият бранш си спечели три месеца отсрочка до влизането в сила на актуализирания акцизен календар през 2022 г. Правителството и Парламентът не се ангажираха с изравняване на акциза на електронните цигари и нагреваемите тютюневи изделия с този на конвенционалните цигари, нито през 2018, нито през 2022 г. Друг стимул за ТИ е липсата на забрана за използване на тези продукти на закрити обществени места и тяхната реклама.

За разлика от много други европейски страни, България позволява да се внасят максимално количество безмитни тютюневи изделия в страната, което е в полза на ТИ.

България продължава да предоставя национална преходна помощ за тютюнопроизводителите до 2030 г.

04

Избягване на ненужни взаимодействия с тютюневата индустрия

“Съгласно Насоките по член 5.3, правителствата трябва да взаимодействат с ТИ само когато е строго необходимо и само до степен, която им позволява да регулират ефективно индустрията и тютюневите изделия. Взаимодействията са ненужни, когато високопоставени служители се срещат с представители на индустрията за подпомагане на интересите и, за сключване на споразумения за сътрудничество, когато участват в конференции, финансирани от индустрията и и връчват награди.”[12]

По този индикатор България е на 67 място, с 11 точки от 15 възможни. Толкова точки имат и Южна Африка, Япония, Швейцария, Великобритания. (виж Фигура 3 на следващата страница)

Това се подкрепя от следните факти:

1. Президентът и министри от различни министерства участват в публични награждавания (Годишни награди за отговорен бизнес, организирани от Български бизнес лидер форум), в здравни конференции, в международната конференция – Green Transition. Тези събитията са спонсорирани от тютюневата индустрия.

2. Премиерът, министри, шефове на Агенция „Митници“ и други служби легитимират проучването на тютюневия бранш за определяне нивото на контрабанда и приемат безрезервно резултатите от изследването на „празните опаковки“.

3. През 2015 г. Министерство на финансите и Агенция “Митници” подкрепят спонсорираната от Булгартабак и Асоциация на тютюнопроизводителите кампания срещу нелегалната търговия с тютюневи изделия.

4. През 2018 г. подобна кампания се провежда с подкрепата на Министерство на вътрешните работи и Агенция “Митници”.

5. В отговор на запитване по Закона за достъп до обществена информация министерствата на здравеопазването, на финансите, на икономиката и индустрията, на земеделието и на околната среда и водите декларират, че нямат сключени официални партньорства и споразумения с тютюневата индустрия.

Фиг. 3: Правителствата влизат в ненужно взаимодействие с тютюневата индустрия

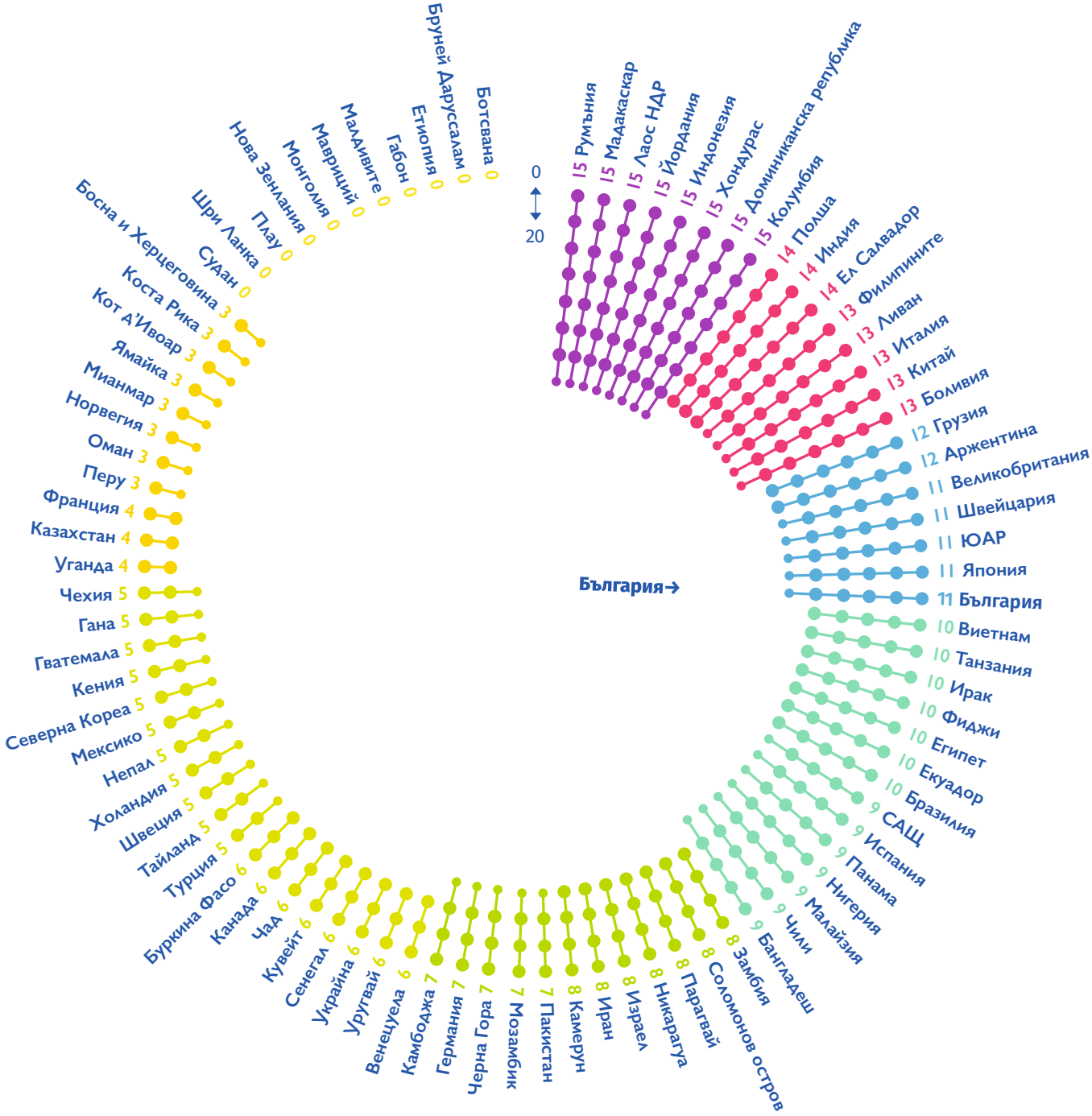

Колкото по-нисък е броя на точките, толкова по-добре се класира страната

По цвят

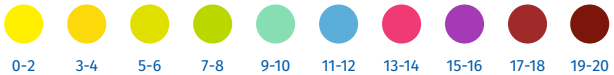

По точки

05

Осигуряване на прозрачност и отчетност

“Няколко държави съобщават, че са въвели специални мерки за изискване на прозрачност от ТИ. Например: Еквадор изисква ТИ да докладва своите филантропски, лобистки и политически приноси. Франция изисква публично оповестяване на разходите, свързани с влияние или дейности по представителство на интересите на тютюневата индустрия, които се докладват на Министерство на солидарността и здравеопазването. От френските депутати се изисква пълна прозрачност във взаимодействията между тютюневата индустрия и вземащите решения, особено по финансови въпроси.”[13]

По този индикатор България е на 62 място, с 10 точки от 10 възможни. Толкова точки имат още 28 държави.(виж Фигура 4)

Доказателства по петия индикатор:

1. Правителството не осигурява прозрачност при взаимодействието с тютюневата индустрия. На сайтовете на министерствата и ведомствата не се оповестява провеждането на официални срещи с тютюневия бранш, нито протоколи от тях. Например през 2022 г. Министерство на финансите провежда многократни срещи с представители на тютюневата индустрия във връзка с акцизния календар, без да уведомява обществеността.

2. В Министерски съвет и министерствата няма издадени заповеди или друг вид документи, които да регламентират публичното оповестяване на срещи или други видове взаимодействия с тютюневата индустрия.

3. В България няма закон, наредба или друг документ, който да изисква прозрачност на отношенията с ТИ.

4. За голяма част от срещите се разбира само от депутатски питания, от отговори по Закона за достъп до обществена информация, от медиите или случайно.

5. До момента България няма Закон за лобирането и регистър на лобистите. Въпреки настояването на ЕС да се приеме такъв закон, до момента три - четири опита се провалят.

Фиг. 4: Липса на прозрачност

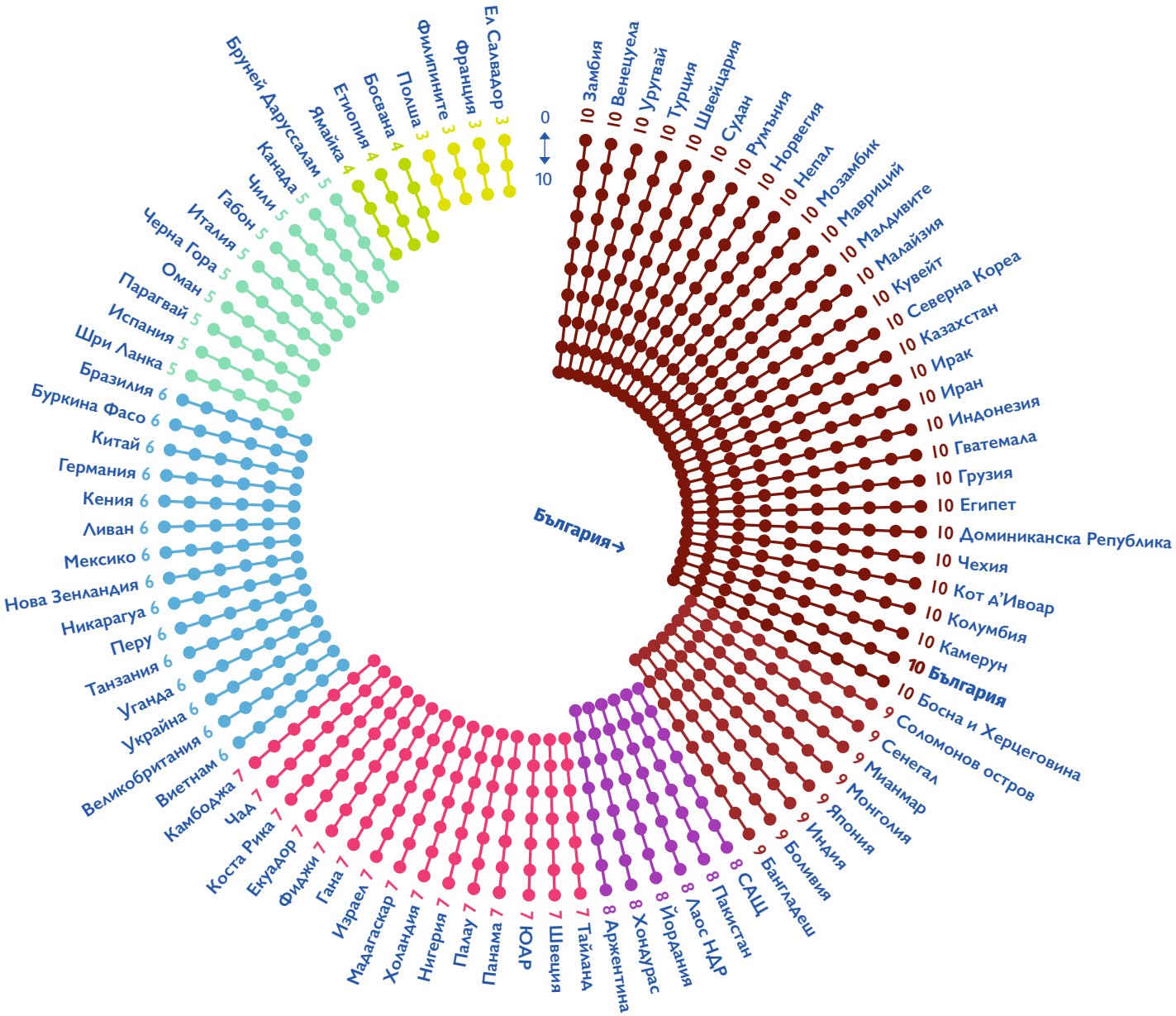

Колкото по-нисък е броя на точките, толкова по-добре се класира страната

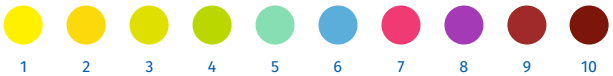

06

Избягване конфликт на интереси

“В Насоките по член 5.3 се препоръчва държавните и общински служители да избягват ситуации на конфликт на интереси. Въпреки това, законодателите в много страни са се поддали на намесата на индустрията, като приемат дарения от ТИ за политически кампании или участват в тютюневия бизнес, след оттеглянето си от активна държавна дейност.”[14]

По този индикатор България е на 12 място, с 4 точки от 15 възможни. Толкова точки имат още 4 държави. (виж Фигура 5)

Доказателства по шестия индикатор:

1. В България Законът за политическите партии и Изборният кодекс забраняват финансирането от юридически лица и еднолични търговци на партии и предизборни кампании.

2. Не са открити данни за участие на пенсионирани висши държавни служители в управлението на тютюневи предприятия.

3. Установено е, че държавни служители от министерствата на образованието и науката, на финансите и на правосъдието към момента са на отговорни позиции във „Филип Морис – България“ и „БАТ България“.

4. Години наред в обществото пространство и медиите се коментира връзката на депутата от ДПС Делян Пеевски с управлението на “Булгартабак”.

Фиг. 5: Проблемът с конфликта на интереси продължава

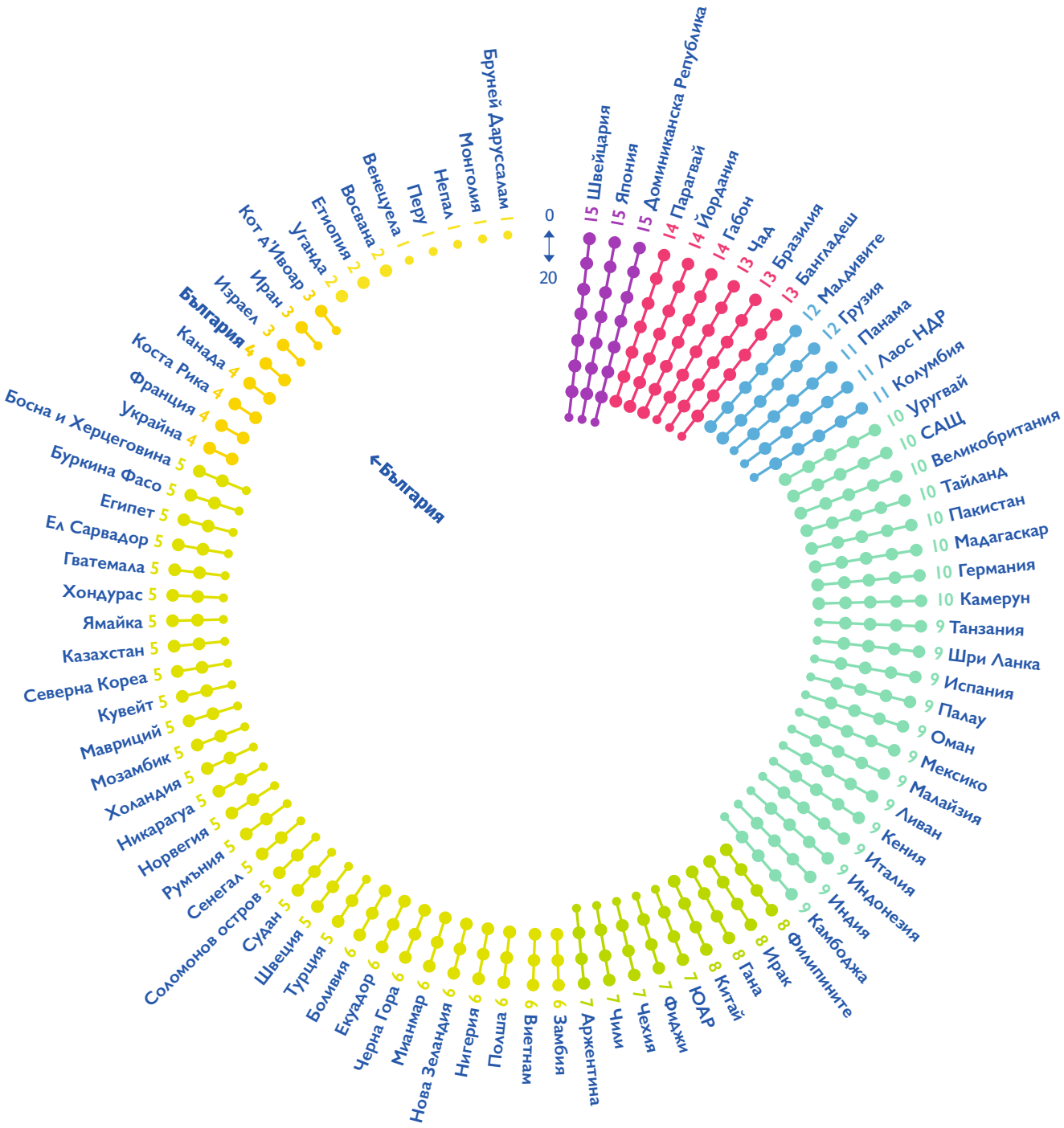

Колкото по-нисък е броя на точките, толкова по-добре се класира страната

По цвят

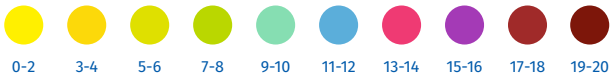

По точки

07

Мерки срещу намесата на тютюневата индустрията

“Насоките по член 5.3 предоставят набор от мерки, които правителствата могат да предприемат, за да защитят своите политики за контрол на тютюна от търговските и корпоративни интереси на тютюневата индустрия. По време на икономическото възстановяване след пика на пандемията COVID-19, няколко правителства постигнаха напредък в приемането на законодателство, етични кодекси или прилагането на съществуващи закони, за да защитят своите политики.”[15]

По този индикатор България е на 58 място, с 22 точки от 25 възможни. Толкова точки имат още 11 държави. (виж Фигура 6)

Доказателства по седмия индикатор:

1. Правителството не е въвело процедура за разкриване на записи за взаимодействие с представители на тютюневите компании.

2. Има приети Закон за държавните служители и Кодекс за поведение на служителите в държавната администрация, но в тях няма конкретни текстове, свързани с тютюневата индустрия.

3. Съгласно Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия, тютюневите компании са длъжни да предоставят специфична информация за продукта, но няма изисквания за предоставяне на информация за пазарен дял, маркетингови разходи, лобиране и филантропия.

4. Държавната администрация не е запозната с Рамковата конвенция за контрол на тютюна и особено с нейния член 5.3. Спецификата на дейността на тютюневата индустрия също е неизвестна и не се приемат специални правила за защита на здравните политики от влиянието на индустрията и нейните съюзници.

Фиг. 6: Правителства, които са действали, за да се защитят с превантивни мерки

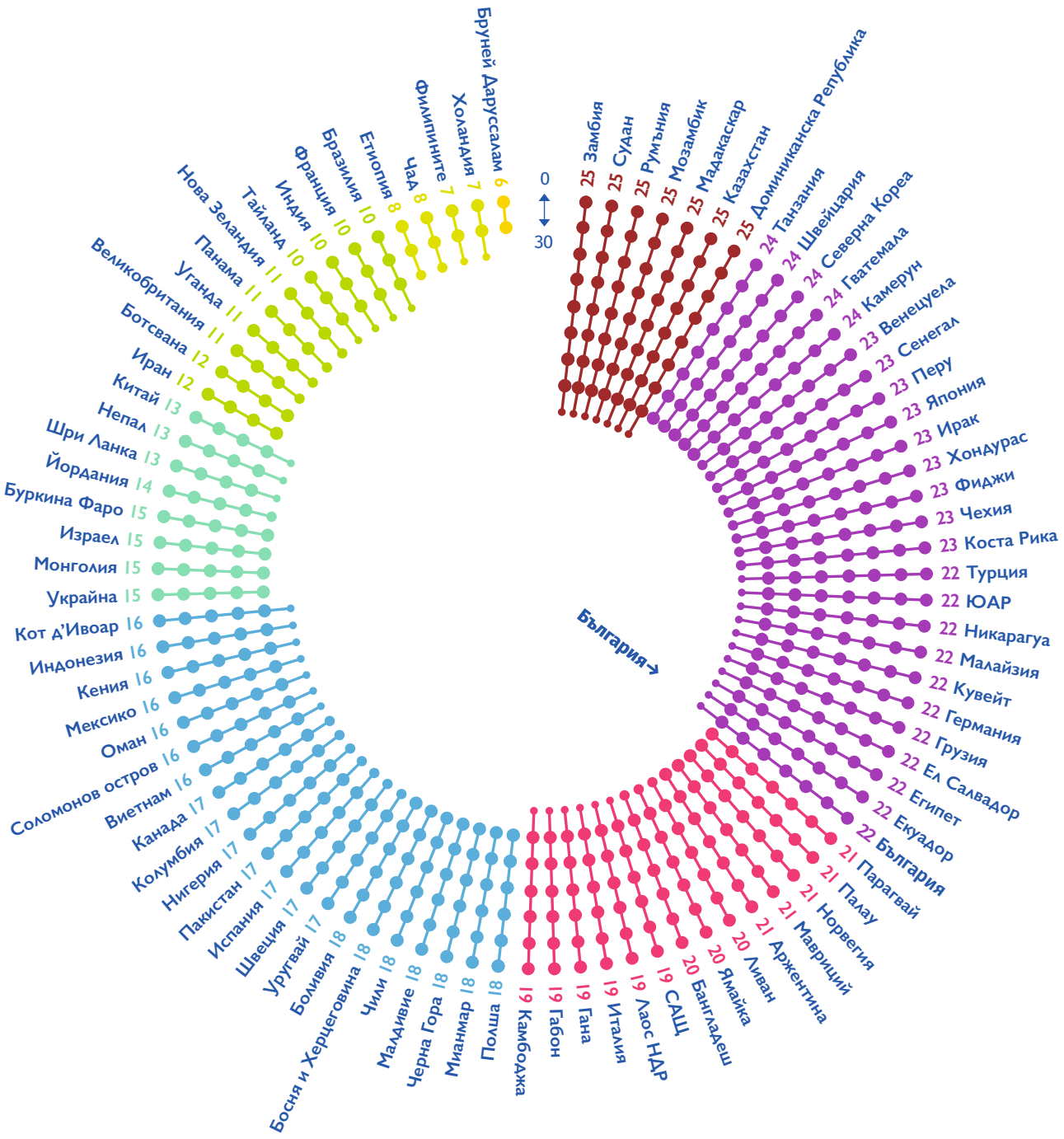

Колкото по-нисък е броя на точките, толкова по-добре се класира страната

По цвят

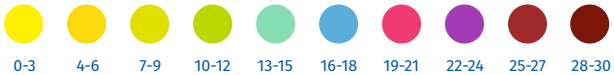

По точки

Общи заключения и препоръки на индекса 2023

“Всички транснационални тютюневи компании регистрират печалби за 2021 г. и 2022 г., за да гарантират, че бизнесът им няма да бъде прекъснат. ТИ продължи да използва своите КСО дейности и аргументи за икономически инвестиции, за да убеди правителствата да повярват на твърдения им и да отклони вниманието от вредите, нанесени на обществото и 8,7 милиона предотвратими смъртни случаи от тютюнопушене, които се случват всяка година в световен мащаб.”[16]

В някои държави правителствата бяха убедени от ТИ да забавят, спрат или направят компромис с политиките за контрол на тютюна. В други - ТИ получи разрешение за продажби на своите електронни цигари и нагреваеми тютюневи продукти, включително отмяна на забраните в някои страни. Увеличенията на данъците бяха забавени или намалени поради намеса на индустрията.

Ведомствата, които не са свързани със здравеопазването, остават особено уязвими от намеса на индустрията, като често насърчават или представляват интересите на ТИ в разработването на политики. Дипломатическите мисии в някои страни бяха склонени да насърчават бизнеса с тютюн, въпреки че правителствата са поели ангажимент да прилагат член 5.3 в целия си обхват.

Тъй като Рамковата конвенция на СЗО се прилага и употребата на тютюн намалява, индустрията намира нови начини и нови продукти за ребрандиране и видоизменение на бизнеса си.

Почистването на околната среда и рециклирането на тютюневи изделия е важен политически аспект, върху който индустрията се опитва да окаже влияние.

Някои държави са предприели конкретни действия, за да защитят политиките си при трудни обстоятелства, а повечето държави изостават. Правителствата разполагат с необходимите инструменти, за да действат и да отблъснат индустрията. Те трябва да ускорят силията си, за да спрат намесата и да се справят с опустошителното въздействие на тютюневата пандемия върху общественото здраве и да предотвратят милиони смъртни случаи.

“Правителствата могат и трябва да спрат намесата на ТИ. Колкото по-бързо действат, за да изпълнят задълженията си по РККТ на СЗО, толкова по-добре ще могат да защитят и подобрят своите политики за контрол на тютюна. В Насоките по член 5.3 се призовава правителствата да ограничат взаимодействието с индустрията само до случаите, когато това е строго необходимо и да осигурят по-голяма прозрачност.”[17]

Конкретни препоръки:

1. Включване на цялото правителство, за да бъде ограничена намесата на тютюневата индустрия. Цялото правителство трябва да действа сплотено, за да спре намесата на тютюневата индустрия и да приложи член 5.3, както е описано в Насоките.

2. Прекратяване участието на правителството в благотворителност, спонсорирана от тютюневата индустрия. Правителствата не трябва да подкрепят или да участват в дейности, спонсорирани от индустрията, а вместо това трябва да ограничат взаимодействието си с ТИ само когато е строго необходимо при регулиране и контрол.

3. Забрана за даренията от тютюневата индустрия, включително за политически кампании. Когато правителствата приемат средства от тютюневата индустрия, те стават уязвими.

4. Денормализиране и забрана на КСО дейностите на тютюневата индустрия. Тютюневата индустрия трябва да плати за вредите, които нейните продукти причиняват на човешкото здраве и околната среда. Тютюневата промишленост не трябва да бъде включвана или третирана като всяка друга индустрия в механизмите за разширена отговорност на производителя и разпоредбите за корпоративна устойчивост.

5. Изискване на по-голяма прозрачност за повишаване на отчетността. Прозрачността при работа с ТИ ще намали случаите на вмешателство и ще помогне да се държат отговорни правителствените служители и индустрията. Всички взаимодействия с ТИ трябва да бъдат записани и публично достъпни. Да се изисква от тютюневата индустрия да разкрива информация за своите маркетингови и лобистки дейности.

6. Отказване от инвестиции в тютюневата индустрия. Държавните предприятия трябва да се третират като всяка друга част от ТИ. Правителствата, които се освобождават от тютюневия си бизнес, увеличават своята независимост от индустрията, така че да могат да действат свободно при защита на общественото здраве.

7. Въвеждане кодекс за поведение и насоки за осигуряване на сигурна защита. Правителствата трябва да приемат кодекс за поведение с ясни насоки за ограничаване на взаимодействията с ТИ, за избягване конфликт на интереси и за укрепване на прозрачността и отчетността при всяко взаимодействие.

8. Прекратяване стимулирането на тютюневата промишленост. На ТИ не трябва да се предоставят стимули и преференциални уговорки, за да управлява бизнеса си, което е в пряк конфликт с политиката за контрол на тютюна.

9. Отхвърляне на необвързващи споразумения с тютюневата индустрия. Често правителствата се оказват в неблагоприятно положение, когато приемат да си сътрудничат с тютюневата индустрия. Не би следвало да има сътрудничество между правителствата и ТИ.

Препоръки на Коалицията за живот без тютюнев дим

1. Да се разработи Национална стратегия за контрол на тютюна с План за действие (осигурен с: определен график; измерими показатели за изпълнение; отговорни агенции; и адекватно финансиране), за да се гарантира изпълнението на всички препоръки на РККТ на СЗО.

2. Да се създаде държавен орган, който да координира дейностите по изпълнението на националната стратегия, без участието на представители на тютюневия бранш.

3. Да се разработят мерки за защита на политиките за обществено здраве от намесата на тютюневата индустрия, като:

— Правителството да приеме програма за повишаване информираността на държавната администрация относно чл. 5.3. на РККТ и Насоките по прилагането му.

— В текстовете на Правилника за организацията и дейността на Народното събрание и Етичния кодекс на държавните служители в държавната администрация да бъдат включени специални изисквания, които трябва да се спазват при взаимоотношения с ТИ.

— Парламентът да приеме Закон за лобизма и регистър на лобистите със задължително разкриване на финансирането и конкретните цели на лобирането.

— Парламентът да приеме цялостна забрана за спонсорство и дарения от ТИ.

— Правителството да финансира неправителствени организации за наблюдение на намесата на ТИ и за повишаване на обществената осведоменост за това. Отпускането на публични средства на НПО за здравни проекти да зависи от това дали приемат дарения/спонсорство от ТИ.

Крайни бележки

–

1. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 3

2. Теолова, Е., Цолова, Г., Димитров, П. (2022). „Разпределение на тютюнопушенето сред населението на 20 и повече години в Република България". В: Национално изследване на рисковите фактори за здравето на населението в България. Българско списание за обществено здраве, бр. 14 № 2. Допълнение. стр. 121-134.

3. World Health Organization. (2019). Global Youth Tobacco Survey 2015. Bulgaria. https://extranet.who.int/ncdsmicrodata/index.php/catalog/519

4. WHO. (2010). Tobacco. https://www.who.int/europe/news-room/fact-sheets/item/tobacco

5. United Nations Treaty Collection. (2021). Parties to the WHO Framework Convention on Tobacco Control. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IX-4&chapter=9&clang=_en

6. WHO. (2003). WHO Framework Convention on Tobacco Control (FCTC). http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42811/1/9241591013.pdf?ua=1

7. Vital Strategies. (2019). Crooked nine: Nine ways the tobacco industry undermines health policy. https://exposetobacco.org/wp-content/uploads/2019/09/Crooked-9-STOP.pdf

8. Guidelines for implementation of Article 5.3 of the WHO Framework Convention on Tobacco Control. https://fctc.who.int/publications/m/item/guidelines-for-implementation-of-article-5.3

9. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 9

10. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 15

11. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 19

12. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 23

13. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 29

14. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 33

15. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 37

16. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 43

17. Global Tobacco Industry Interference Index 2023. https://globaltobaccoindex.org/ - стр. 45

КОАЛИЦИЯ
ЗА ЖИВОТ
БЕЗ ТЮТЮНЕВ ДИМ

www.coalicia.bezdim.org

GGTC Global Center for Good Governance in Tobacco Control

STOP. A GLOBAL TOBACCO INDUSTRY WATCHDOG

www.globaltobaccoindex.org
www.exposetobacco.org